

• درآید

فرهنگ ایثار و شهادت در حزب الله و سایر نیروهای مقاومت لبنان به منظور رویارویی با تجاوزگری‌های مستمر رژیم صهیونیستی فراگیر شده است. روزی دبیر کل حزب الله به شهادت می‌رسد، و روزی دیگر فرزند دبیر کل دیگری شهید می‌شود، و این راه ادامه پیدا می‌کند. ولی پیش از همه این‌ها یک انقلابی بزرگ و برخاسته از متن توده مردم رنج دیده جنوب به نام شیخ رابع حرب جانش را در راه دفاع از آرمان‌های مقدس و به منظور رهایی مردمی که حدود چهار دهه در معرض بدترین تجاوزگری قرار گرفته اند فدا می‌کند. آقای رابع حرب فرزند شهید رابع حرب، هر چند که سیمای پدر را ندیده است ولی در گفت و گوی اختصاصی با شاهد یاران شکوه و عظمت شهادت او را بازگو می‌کند:

■ اخلاص و جانفشانی شیخ شهدای مقاومت اسلامی در گفت و گوی اختصاصی
شاهد یاران با رابع حرب فرزند شهید رابع حرب

شیخ شهید شهادت خود را پیشبینی کرده بود...

در دوران کودکی هنگامی که برای اولین بار شنیدید پدرتان به دست صهیونیست‌ها به شهادت رسیده چه احساسی داشتید؟

بسم الله الرحمن الرحيم، خداوند را ستایش می‌کنم که نعمت مقاومت، جهاد و شهادت را بر خانواده رابع حرب ارزانی داشت. و درهای رحمت را به سوی رضای خویش بر ما گشود. در آغاز گفت و گو لازم می‌دانم به این نکته اشاره کنم که من پس از گذشت شش ماه از شهادت پدرم متولد شدم، و هرگز سیمای او را ندیده‌ام. دوران کودکی انسان با دوران جوانی او تفاوت دارد. انسان در دوران کودکی بسیاری از واقعیت‌ها را درک نمی‌کند. هر چند که در دوران کودکی از نداشتن پدر رنج می‌بردم ولی خداوند بزرگ این درد و رنج را تسکین می‌داد. به من آرامش می‌بخشید. گاهی مادر کنارم می‌نشست و خاطرات پدر را بازگو می‌کرد. به مادرم می‌گفتم که پدر را در خواب دیده‌ام که برایم اسباب بازی خریده و با من سخن گفته است. مادرم نیز خاطراتی نقل می‌کرد و می‌گفت روزی با همدیگر به گلزار شهدای جیشیت رفتیم. نزدیک گلزار که رسیدیم دستم را رها کردی و به سوی آرامگاه پدر دویدی و در کنار آن نشست. سخن مادرم نشان می‌دهد که در دوران کودکی خیلی به پدرم علاقه داشتم. در کنار آرامگاه او می‌نشتم و احساس آرامش می‌کردم. در کنار قبر او تنهایی را بر طرف می‌کردم. به ویژه اینکه مادر نقش بسزایی در شناساندن پدر و بازگو نمودن نقش او در آزادی مردم جنوب لبنان ایفا می‌کرد. هنگامی که از عظمت شهدا و ارزش شهادت با من سخن گفت احساس غرور و سرافرازی می‌کردم. مادرم می‌گفت که پدر در مسیر پیامبران و امامان (ع) کام برداشت و این مایه عزت و افتخار ماست.

در دوران کودکی که از نداشتن پدر محروم بودید هنگامی که کودکان را همراه با پدران و مادران‌شان مشاهده می‌کردید چه احساسی داشتید؟

در حقیقت هر چیزی در زندگی بهایی دارد. بهای جهاد در راه خدا گذشتن از جان و مال خویش است. مهمترین کار خیر یک انسان شهادت در راه خداست. بنابراین شهادت شهید شیخ رابع حرب بزرگترین نشانه رهروی و سلوک او در راه خدا بود. از خداوند مسئلت دارم این

پس از گذشت شش ماه از شهادت پدرم متولد شدم، و هرگز سیمای او را ندیده‌ام. مادرم نقش بسزایی در شناساندن پدر و بازگو نمودن نقش او در آزادی مردم جنوب لبنان داشت. علاقمند بودم مانند کودکان پدری داشته باشیم تا در زندگی کمکم کند.

بخشش را از خانواده حرب قبول کند و به آنان پاداش خیر عنایت فرماید. ولی با این وجود در کودکی به داشتن پدر احساس نیاز می‌کردم تا در مواقع ضروری پشتیبان من باشم. هنگامی که کودکان را همراه پدرانشان می‌دیدم افسوس می‌خوردم و می‌گفتم ای کاش من هم پدر داشتم. گاهی این نیاز را با مادرم مطرح می‌کردم ولی او درباره ویژگی شهادت برای من تعریف می‌کرد. او می‌گفت که شهدای زنده‌اند و به خانواده‌شان رسیدگی می‌کنند. در سختی‌ها

و مشکلات زندگی به کمک فرزندان‌شان می‌شتابند. مسأله این اعتقادات را در درونم به وجود آورد و من هرگاه با مشکلی مواجه می‌شدم احساس می‌کرد پدرم زنده است و روح و سایه او در کنارم قرار دارد و به من روحیه و انگیزه می‌بخشد.

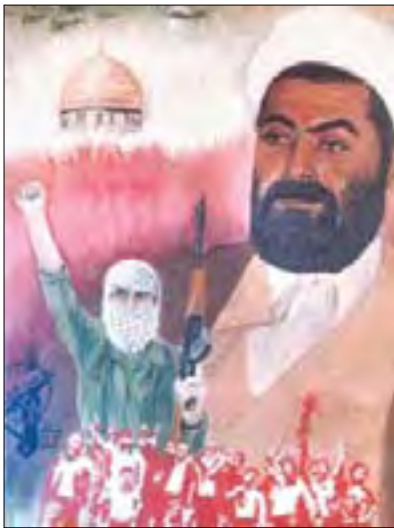
پدرتان جانش را برای آزادی لبنان و سربلندی جامعه این کشور فدا کرد. اکنون چه دیدگاهی به این جامعه دارید؟

در حقیقت پدرم به منظور سربلندی مردم لبنان تلاش‌های فراوانی به عمل آورد که مهمترین آنها عبارتند از:

۱- وحدت جامعه و مردم: شهید شیخ رابع حرب بسا کار و تلاش جدی و مخلصانه کوشید بافت جامعه مسلمانان لبنان را متحد و منسجم کند. مردم را به کنار گذاشتن گرایش‌های تعصب آمیز خانوادگی و عشیره‌ای و منطقه‌ای که با دستورات اسلام منافات دارد، دعوت کرد. افزون بر آن در دورانی که پدرم می‌زیسته گرایش‌های گروهکی و حزبی‌گرایانه به ویژه گرایش به احزاب سکولار در این جامعه بیداد می‌کرده است. ولی شیخ شهید با رهنمودها و تلاش‌های خستگی ناپذیر خود توانست وحدت و انسجام جامعه مسلمانان لبنان را استحکام بخشد.

۲- سازندگی جامعه اسلامی: شیخ شهید در این زمینه مردم را به همکاری و همفکری برای سازندگی جامعه بر مبنای احکام اسلام و دستورات پیامبر عظیم‌الشان (ص) فراخواند.

۳- گسترش فرهنگ عاشورا: به منظور رویارویی با فرهنگ ذلت‌پذیری و سازش که رژیم‌های عرب در پیش گرفته‌اند و به دیکته‌های قدرت‌های بزرگ عمل می‌کنند. شهید شیخ رابع حرب یکی از کسانی بود که مردم را به گسترش فرهنگ عاشورا و پیروی از نهضت

در دوران کودکی به داشتن پدر احساس نیاز می‌کردم تا در مواقع ضروری پشتیبان من باشد. هنگامی که کودکان را همراه پدران‌شان می‌دیدم افسوس می‌خوردم و می‌گفتم ای کاش من هم پدر داشتم.

اطهار (ع) آن را ترسیم کرده‌اند. پیمودن این راه تنها منحصر به فرزندان شیخ الشهدای مقاومت اسلامی لبنان نیست، بلکه همه مسلمانان جهان وظیفه دارند این راه را ادامه دهند. ولی من احساس می‌کنم که فرزندان شیخ راغب حرب مسئولیت سنگینی برای تداوم این راه بر عهده دارند. وظیفه داریم همچنان پیشگامان این راه باشیم. موظف هستیم مفاهیم اسلامی را گسترش دهیم و پیام رسول الله (ص) را به همه مسلمانان برسانیم. در پرتو این راه اندیشه‌های امام حسین (ع) را که با بیعدالتی مبارزه کرد گسترش دهیم. بکوشیم مشکلات جامعه اسلامی و نیازهای مردم را برطرف کنیم، تا هیچ یک از قدرت‌های استکباری گستاخی تجاوز به حریم مسلمانان را نداشته باشد.

شهید راغب حرب اصول جدیدی را در روند مبارزه با رژیم صهیونیستی پایه‌گذاری کرد. شما به عنوان فرزند ایشان چگونه به این اصول نگاه می‌کنید؟ من معتقدم که عظمت و شکوه شهید راغب حرب در نتیجه ارتباط او با خداوند متعال و پیمودن راه خدا بوده است. شهادت مدال افتخاری است که خدای بزرگ به شیخ شهید بخشیده است. من به شهادت پدرم افتخار می‌کنم. مفتخرم که فرزند شیخ راغب حرب این راد مرد بزرگ هستم. من از پدرم تشکر می‌کنم که با فداکاری و شهادت خود به خاندان حرب عزت و اصالت بخشید. همانگونه که حضرت امیر مؤمنان (ع) فرموده «هیچ میراثی بالاتر از معرفت نیست»

من نیز احساس مسئولیت می‌کنم که قدردان این پدر باشم، و راه او را ادامه دهم، تا در زندگی دچار تباهی و سرافکندگی نشوم. کسانی که وارث چنین میراث بزرگی می‌شوند، و آن را تباہ می‌کنند گرفتار شرمندگی و زیان می‌شوند. بنابراین می‌گویم از این میراث بزرگ پاسداری نمایم. از سوی دیگر هنگامی که احساس می‌کنم پدرم در پیروزی بزرگ مردم لبنان و آزادسازی سرزمین اشغالی مشارکت داشته بسیار شاد و خوشحال می‌شوم. این پیروزی بزرگ که خداوند به مردم لبنان عنایت کرده به برکت خون شهیدان و فداکاری مجاهدان بوده است. احساس می‌کنم در این پیروزی سهمی دارم زیرا پدرم با نثار جان و مال خود در راه خدا این پیروزی بزرگ را

سرور شهیدان حضرت امام حسین (ع) دعوت کرد. زیرا این فرهنگ هرگونه سازش با دشمن را رد می‌کند. او در طول حیات خود و در هر موقعیتی که داشت، شعارهای عاشورا را مطرح می‌کرد. داستان رویارویی او با استاندار نجف اشرف هنگام تحصیل علوم دینی شناخته شده است. با وجودی که بسیاری از روحانیون و طلاب حوزه علمیه نجف که در جلسه ملاقات با استاندار نجف شرکت داشتند و می‌کوشید شیخ را آرام نمایند، ولی او با حالتی خشمگینانه به استاندار نجف اعتراض کرد، و از او خواست پیگرد طلاب و علمای حوزه علمیه و تجسس بر آنان را متوقف کند. این در حالی است که شیخ راغب مطمئن بود که با نماینده‌ای رژیم سخی می‌گوید که خیلی راحت مخالفان را بازداشت و یا به قتل می‌رساند.

۴- روشنگری مردم: گسترش شناخت و آگاهی مردم نسبت به مسائل روز یکی از مهمترین تلاش‌های شیخ الشهدای را تشکیل می‌داد. او با برگزاری جلسات سخنرانی و کلاس‌های درس می‌کوشید میزان آگاهی جوانان را افزایش دهد.

اکنون که به این جامعه می‌نگرم به روشنی می‌بینم که اوضاع فرهنگی و اجتماعی جامعه به برکت الطاف الهی و به برکت خون شهیدان و به به برکت دستاوردهای مجاهدان شریف و غیور این میهن بسیار پیشرفت کرده است. آرزو دارم تحول و پیشرفت جامعه تداوم یابد و زحمت‌هایی که در این مسیر به عمل آمده بر باد نرود.

آیا شما نیز علاقمند هستید آرمان‌ها و اهداف پدرتان را دنبال کنید و فرهنگ مقاومت و مفاهیم شهادت را گسترش دهید؟

راهی که پدرم شهید راغب حرب پیمود، او مبتکر این راه نبود. بلکه راهی است که پیامبر اکرم (ص) و ائمه

به ارمغان آورد. از شهادت پدرتان ۲۵ سال گذشت. در این مدت سرزمین‌های اشغالی جنوب آزاد گردید و مردم رهایی یافتند. آیا معتقدید که همه آرمان‌ها و اهداف پدرتان تحقق یافته یا اهداف دیگری هم وجود دارد که برای تحقق آن باید تلاش کرد؟

اگر خواسته باشیم بدانیم که اهداف و آرمان‌های شیخ الشهدای تحقق یافته و یا تحقق نیافته، شایسته است کمی به گذشته نگاه کنیم و آرمان‌های او را بازنگری کنیم. یکی از مهمترین آرمان‌های او خروج بی قید و شرط دشمن صهیونیستی از سرزمین لبنان، و کوتاه شدن دست این رژیم از بیت المقدس بوده است. شیخ راغب حرب در یکی از خطبه‌های نماز جمعه خطاب به فلسطینی‌ها گفته است: «با دست توانای شما باید دشمن شکست بخورد. با دست توانای شما باید چهره منطقه دگرگون گردد». او همچنین در پاسخ به پرسشی درباره زمان آزادسازی جنوب لبنان گفته است: «آزادسازی جنوب یک امر طبیعی است. ما باید درباره شیوه آزادی قدس بیندیشیم». شیخ شهید آرزو داشت جنوب لبنان از اشغالگران صهیونیست آزاد شود و این خواسته با کمک خداوند تحقق یافت. او همچنین آرزو داشت بیت المقدس نیز آزاد شود و این آرزو به یاری خداوند در آینده تحقق خواهد یافت.

در ارتباط با اهداف و دستورات اسلام و پیامبر اکرم (ص) و رهنمودهای ائمه اطهار (ع) باید گفت که شهید شیخ راغب حرب در زمینه گسترش اسلام و رساندن پیام اسلام به مردم جهان گام‌های بلندی برداشت. اکنون تفکرات و گرایش‌های اسلامی در جهان فراگیر شده است. شیخ اولین کسی بود که با شنیدن خبر پیروزی انقلاب اسلامی در ایران اظهار خرسندی کرد و در یکی از خطبه‌های نماز جمعه مسجد جامع جنبشیت پیروزی انقلاب اسلامی را تبریک گفت و آن را تأیید کرد. در پرتو رهبری امام خمینی (ره) حرکت می‌کرد و دستورات ایشان را به عنوان ولی فقیه جامع شرایط واجب الاجرا می‌دانست. آرزو داشت جمهوری اسلامی ایران کشوری قوی و توانا باشد و به همین دلیل ملت‌های مسلمان را به پشتیبانی از این کشور فرا می‌خواند. لازم می‌دانم به این نکته اشاره کنم که خانواده شیخ شهید آنگونه که پدر به ما آموخت، در سایه پرچم ولایت فقیه ثابت قدم هستند. شیخ راغب حرب آرزو داشت مسلمانان جهان

شیخ الشهید به منظور رویارویی با فرهنگ ذلت‌پذیری و سازش که رژیم‌های عرب در پیش گرفته‌اند یکی از کسانی بود که مردم را به گسترش فرهنگ عاشورا و پیروی از نهضت سرور شهیدان حضرت امام حسین (ع) دعوت کرد.

بازگو می‌کنند و شما با شنیدن این خاطرات چه احساسی پیدا می‌کنید؟

افراد خانواده یاد پدر را فراموش نکرده‌اند، همواره رفتار او را در منزل و خارج منزل بازگو می‌کنند. هنوز شیفته شیوه‌های تربیتی و آموزشی او هستند. احساس می‌کنم تعهد و پایداری افراد خانواده به اسلام در نتیجه رهنمودها و آموزه‌های او بوده است. در زمانی که پدر زنده بود، فرزندان را به حفظ سرودهای مذهبی و گرایش به ایثارگری و خدمت به مردم تشویق می‌کرد. شیوه زندگی و سیره شخصیت‌های بزرگ اسلام را برای آنان بازگو می‌کرد. مادر نقل کرده که این خانواده زندگی ساده‌ای داشتند. زیرا پدرم ساده زیستی را دوست داشت. هرگاه با مردم به گفت و گو می‌نشست حال و وضع آن‌ها را جویا می‌شد. می‌کشید به مشکلاتشان رسیدگی کند. بی تردید در همه امور زندگی مجاهدت می‌کرد. می‌توان گفت که رفتار شهید راغب حرب برای خانواده‌ها و مردم آموزنده است. زیرا رفتار و کردار او از دستورات و رهنمودهای اسلام جوشیده است.

با این وصف آیا نبود او را احساس می‌کنید؟

شکی نیست که پدر و مادر، دو رکن اساسی خانواده را تشکیل می‌دهند. نقش بسزایی در آرامش بخشیدن و شکوفایی فرزندان قبل از سن بلوغ را دارند. شهادت پدر و از دست دادن او هرچند رنج آور بود ولی خداوند این خانواده را مورد عنایت خویش قرار داد و دردها و رنج‌ها و مشکلات زندگی را از سر راهشان برداشت. من با همه وجود احساس می‌کنم که شهیدان زنده‌اند و در مشکلات و فراز و نشیب‌های زندگی به ما انگیزه می‌دهند تا از اراده قوی برخوردار باشیم. در این خصوص نقش مادر محترم خویش را فراموش نمی‌کنم. او برای تربیت من و سایر برادران و خواهران بهترین مادر بوده است. ■

کنفرانس بین‌المللی در تهران بسر می‌برد. در تهران با او گفتند که اسرائیلی‌ها به خانه‌ات یورش برده و همسرت را به شهادت رسانده‌اند. او در پاسخ به این خبر دروغین گفت که شهادت گوارای او باد. شیخ راغب حرب که راه جهاد و مقاومت را پیموده بود شهادت را پیشینی می‌کرد. پس از آزادی از بازداشتگاه صهیونیست‌ها به بازداشت نخواهد کرد. دشمن در آینده او را به شهادت خواهد رساند. دیری نپایید که پیشینی شیخ شهید به واقعیت تبدیل شد و چند ماه از آزادی او نگذشته بود که دشمن او را به شهادت رساند.

شیخ شهید چه جایگاهی در فکر و ذهن شما دارد؟

شیخ راغب حرب اکنون فقط پدرم نیست. او آموزگار و الهام بخش و مایه افتخار و سربلندی من است. هرچه دارم از میراث فرهنگی و جهادی این مرد بزرگ دارم. دیدگاه‌ها، موضع‌گیری‌ها و سخنان ارزشمند او همچنان در روح و فکر من نقش بسته است. درس‌های فراوانی از مکتب او آموختم و آن را سرمشق زندگی‌ام قرار دادم. در زندگی روزمره هرگاه با مشکلات مواجه می‌شوم و احساس سستی می‌کنم از صلابت و پایداری او الهام می‌گیرم، تا بر مشکلات چیره شوم. خداوند را سپاس می‌گویم که بر من منت نهاده و مرا یکی از فرزندان شیخ شهیدی مقاومت اسلامی لبنان قرار داده است.

خانواده و بستگان چه خاطراتی را از زندگی پدرتان

مانند یک پیکر متحد و یکپارچه باشند و این مرزهای جغرافیایی را دستاورد استعمارگران به منظور پراکندگی مسلمانان می‌دانست.

در چارچوب خانواده شیخ شهید چه مسئولیت‌هایی دارید؟

یکی از مسئولیت من تلاش برای پاسداری از میراث بزرگی که از پدرم به ارث برده‌ام. می‌کوشم پیام و اندیشه‌های سازنده او را به آگاهی مردم جهان برسانم. بی‌تردید شهید راغب حرب مسئولیت‌های بزرگ و سنگینی بر دوش من گذاشته و از خدای بزرگ مسئلت دارم به من توفیق دهد این راه را ادامه دهم.

چگونه با اخلاق و سیره و مجاهدت‌های پدرتان آشنا شدید؟

اولین کسی که اخلاق و رفتار و شیوه مبارزات پدرم را برای من بازگو کرد مادرم بود. این مادر مهربان در معرفی رفتار و اخلاق پدر به سایر اعضای خانواده نقش اساسی داشته است. به زخم گذشت ۲۵ سال از شهادت پدر، اکنون هر کسی که از روستای جیشیت گذر می‌کند، بی‌تردید بوی خوش شیخ راغب حرب و تپش قلب او را احساس می‌کند. مردم سرگذشت او را فراموش نخواهند کرد. یاد و نام او همیشه بر زبان‌هاست. از زمانی که خود را شناختم و با مردم جنوب نشست و برخاست کردم همه خاطرات زیبا و شیرین پدرم را بازگو می‌کنند. این نشان می‌دهد که اخلاق و رفتار شیخ شهید در قلب‌ها و وجدان بیدار مردم حک شده است. مردم در مجالس و شب نشینی‌ها همواره یاد و خاطرات شیخ شهید را بازگو می‌کنند.

مهمترین موضع‌گیری‌ها و دیدگاه‌های پدرتان کدامند و چرا راه جهاد و شهادت را انتخاب کرد؟

در جنوب لبنان کسی نیست که از موضع‌گیری‌ها و دیدگاه‌های سازنده شیخ شهید آگاهی نداشته باشد. همه تلاش‌های پدرم در راه خدا بوده و بر این اساس جاودان مانده است. من از بسیاری دیدگاه‌ها و موضع‌گیری‌های او شناخت دارم و بر این باورم که می‌توانند برای راهبان مقاومت و جهاد سرمشق و راهگشا باشند. او به شهرها و روستاهای جنوب می‌رفت، و بدون ترس و دلهره از اقدامات سرکوبگرانه اسرائیلی‌ها، مردم را به مبارزه و مقاومت با اشغالگران دعوت می‌کرد. پدرم از زمانی که خود را شناخت غم و غصه مردم فلسطین را می‌خورد.

بزرگان خانواده نقل کرده‌اند زمانی که پدرم ۱۴ سال سن داشت به منظور فراگیری زبان فرانسه در دبیرستان یک جلد لغتنامه فرانسوی خرید. در فهرست اسامی کشورها در لغتنامه نام اسرائیل را جایگزین نام فلسطین کرده بودند. پدرم نام اسرائیل را پاک کرد و نام فلسطین را بجای آن نوشت. اکنون این لغتنامه در کتابخانه شخصی پدرم محفوظ است. بدین سان اندیشه جهاد و انقلاب و ظلم ستیزی از ویژگی‌های پدرم بوده است، و آگاهانه این راه را انتخاب کرده بود.

آیا پیشینی می‌کرد که روزی به دست صهیونیست‌ها به شهادت برسید؟

کسانی که شیخ شهید را می‌شناسند به خوبی آگاهند که او تا چه اندازه به شهادت عشق می‌ورزید، و آرزو داشت مرگ او با شهادت باشد. زیرا او در مکتب امام حسین (ع) و عاشورا پرورش یافته و شهادت را مدال افتخار الهی می‌دانست. پدرم بر این باور بود که هر اندازه اقدامات سرکوبگرانه و جنایتکارانه دشمن شدت یابد، شهادت شکوه و عظمت بیشتری پیدا می‌کند. در دورانی که لبنان در اشغال قرار داشت پدرم برای شرکت در یک